

مغزینا اور فغانجو و ایدار برکت

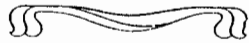
Bubi

۱۲۶

عبدالله بویی

166

زمان اجتهاد منقرضی کی گلی؟

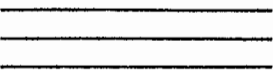
Ed. D. ...
28913
...
... 20 ...

TURKIYAT ENSTITOSU

Numero : 166

ناشری:

دانشگاه

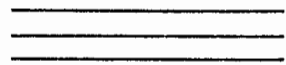

Казань

ЭЛЕКТРО-ТИПОГРАФИЯ

Миллят

1909.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

زمان اجتهاد منقرضی دگلمی؟

عقول بشر کون بکون ترقی طایقان و بو ترقی تک آثاری ده
ایک جاهل وایک آحمق آدملرنک بیله کوزلرینی قاماشدیورور
درجده کورنوب طورغان بر زمانده بو سوألنی صورمقلق
و «قرآننی فهم فقط ایسکی کشیلره مخصوصدر، آنلر منقرض بولدیلر،
زمان، قیامت قدر بونداین آدملری یا گادان طودرماز» دیمکک
نه قدر سفالت ایسه، آکا جواب ویرو قصدیله آتونندن قیمتلی
عمرنی ضایع قیلیمقلتده حقیقتده شول قدر سفاهتدر. لکن ایشنگ
نه وقت حقیقت کویونجه طورغانی وار؟ کاشکی اگر حقیقت دورلی
خیالار آرسینه کروب غایب بولماسه ایدی، علم اسمندن بو قدر
وهملر یازلماز و بزده بو رسالهنی قارالماغه مجبوریت کورماز
ایدک. اساسی عقل ایله فکوردن عبارت اولان وهر بر حکمنده عقل ایله
فکرکه خطاب ایدن اسلامنی اجتهاد حریتندن تقلید بویوندریغنه
آطارلر و کتاب ایله سنت بتونلای جیمریلوب بونلر اورنینه فلان
و فلاننگ سوزی قائم بولور دیوب کیمنگ خاطرینه کلور؟ کاشکی
اگر ایش خاطره کلور درجه سنده گینه قالسه ایدی، اول وقت برده
قایغرماز و مسلمانلر باشینه بوبالارده کلماز و صبی لر آتالرننگ حتی
راقی ایچوکه قدر هر بر قباحترینی کور کام صانادقلری کبی بزنده
صوگنی لریمز ایسکی لرننگ، مقصد و غایه لرینی برده آکلامایونجه هر

بر ایشلادکلرینی حتی هلاک لک گه مفضی اولان حکملرینی بیله
کور کام صاناب تقلید و اتباع گه طر و شمازلر ایدی. لکن بک بیوک
تأسف که ایش اول درجده گینه قالماش. بلکه مقلد لک بلاسی
دهشتلی صورتده میدانه چیمش؛ بنا اسلامنی صار صیمش، شریعت
مقدسه نی اساسندن چیغارش و بو مقلد لرنک ظلم قامچی لری آستونده
نور اسلام بتونلای انظفایه یاقنلاشمش در. صوگنی قههاتنگ قرآنده یوق
حیض نفاس حکملرینه متعلق یوزلر چه صحیفه یازدقلری حالده قرآنک
ایچی طولی احکام خلیقه ده نظر قیلماز سزانی لرینه سببده مونه اشبو
تقلیددر. کاشکی بونلر احکام قههیه گه صرف ایلدکلری زمانلرننگ
اوندن برینی قرآن کریمک بک کوب برده امر ایلدیکی احکام خلیقه ده
نظر خصوصینه صرف قیلسه لر ایدی، بلکه اهل اسلام بوقدر جهالت
و سفالت که دو شمازلر ایدی. اگر بونلر عصر اول بحثلری کبی فقط
حقلق غه و صولنی طلب قیلسه لر ایدی معین بو تضلیل تکفیرلر و نفرت
لعتلر هیچ برسی بولماز ایدی. الله ننگ رحمتینی شیطان غینه فرغانادر. سزه
الله ننگ جنتی طار بولو کبک تیه، مینی که اهل قبله دن اولان قرداشکرنی بالکنر
سزه یا خود ایسکی لردن بر کشی گه بر فکرده خلاقلق قیلدیغی ایچون
آنی تضلیل و تکفیر گه طوطونه سز؟ اصحاب کرام وائمه عظامده اجتهادده
اختلاف قیلشورلر ایدی، لکن هیچ بری دیگرینی تضلیل، تکفیر ایلماز
و آنی دو شماز صاناماز ایدی. شو ننگ ایچون ابوحنیفه ایله شافعی
آرسنده غنی اختلاف دن ابوحنیفه ایله ایکی شاگردی ابو یوسف
و محمد آرسنده غنی اختلافنی کوبراک دیمش لردر.

مونه بونلرک اختلافنی حریت فکر و حریت کلام معنا سنده اولغانلقدن
امه محمد (صلعم) گه رحمت ایدی. اما صکره بر زمان کیلیدی الله تعالی ننگ
قرآن کریمده یهود و نصاری نی ذم مقامنده «اتخذوا احبارهم و رهبانهم
ارباباً من دون الله» دیگان سوزینه رغما براهین شرعیه نی قویوب ایسکی
کشیلر ننگ سوزینه دلیل سز تقلید قیلنه باشلانوی، هر بر فرقه بر امامنی

مقتدا به طوطوب تعصب فی المذهب قوتلانندی. هر بر فریق او زنده هینه
 خلاف، دیگر فریق که دوشمانلق قیلا باشلادی، هیچ بر فریق دیگر ینک
 دلیلینی بیلماز و حقائق غه وصولنی ایستماز بر حال که دوشلدی، هر بر فرقه
 دیگرینی سو گو ب، و حقارت قیلوب مجرد اییداش کو بایتو ایساینه
 کرلدی، نفسانیت کو بایدی، از غوش طالاش زورایدی، هیچ بر ینک
 مقصدی حقائق غه وصول و باطل دن قوتولو دگل بلکه مجرد خصمینه
 غالب اولنق و کشی آره سنده عالم اسمینی چغاره قیایدی، بس بو اختلاف
 ملت اسلامیه که فایه رحمت بالعکس لعنت بولوب کیتدی. گویه الله تعالی ینک
 «وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ اٰتَوْا الْكِتَابَ الاَّ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا يَنْهَاهُمْ» دیگران
 سوزی بونلر حقیقده نازل اولدی. الله تعالی هر بر اورنده عقل غه خطاب
 قیلدی یغندن اسلام چه فکر، مستقل و تقلید ایله اسلام متضادان ایدی. اگر
 ایش شول حالنچه و ارسه عقللر قوتلانور، حق باطل دن آیریلور و تقلید دن
 هم قاچیلور ایدی؛ لکن مع التأسف ایش اول حالنچه وارمیدی. قرآن کریم:
 اهل کتابی کتابلرینی اوز گارتدیلر، قویدیلر و رؤسای دین اسمنده گی
 کشیلر ینک سوزلرینه صوفور تقلید قیلوب حرامنی حلال و حلالنی
 حرام ایلدیلر دیه طوروب بز مده صو کغنی رؤسای دین اسمنده اولان
 کشیلر مز، اوز شیخار ینک سوزلرینه صوفور تقلید ایلدیلر. بونلر ینک
 اقوال ائمه که تقلید واجب اولنرک فتوی لرینی نصوص شرعیه که تقدیم
 تیوشلی، دیگران سوزلری ایله عمل قیلدیلر. حال بو که اوزلری دیگر
 طرف دن اقوال ائمه که خلاف بولسه ده بوشیخار ینک سوزلرینه تقلید ایده لر
 و اینه لر که: «بونلر بزه نسبه کلام شارعنی و اقوال ائمه نی عالمک، شونک
 ایچون بونلر سوزی ینک کلام شارع و اقوال ائمه که مخالف توسلی
 کورنوی بز م اوز فهمزنک نقصانند لر.» مونه شوشلای هر بر فرقه ینک
 اتباعی فقط شیخاری تجویز قیلغان حکملر ده گینه اماملرینه تقلید ایلدیلر
 و بالاجماع باطل اولان مقلد که تقلیدنی اختیار قیلدیلر والله تعالی «ماید
 اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ - يَرِيْدُ اللَّهُ بِكُمْ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيْدُ بِكُمْ الْعُسْرَ»

دیه طوروب شریعت اسلامیه نی ایستاد کلری قدر طارایتدیلر و اجتهاد
 تقدیرنده بیک کو ب مشکل مسأله خصوصنده کتاب الله ایله سنت
 رسولده طابیله حق کییک ایشک لر نی قارانغی تقلید، پرده سی ایله قاپادیلر.
 بونلر هیچ بر عقل یورنماد کلرندن و هر بر دلیل که جهالتلری ایله مقابله
 ایله دکلرندن، آنلر ایله سویلا شور که ده ممکن دگل بلکه آنلری طوطوب
 طوب طوروی بیمارستان غه جیبارملی در. چونکه بونلر یوزندن اهل اسلام
 باشینه کیلگان ضرر، فایده لرندن دفعانله کو برک در. فقط بونلر ک
 ظالم سلطان و امرا غه فایده لر ی تيمش در.

چونکه ظالمار هر وقت جهالتدن استفاده ایدر لر و بولغانچق
 صوده بالق طو تمق ایستار لر. ظالملر ینک دنیا ده ایک قور قداقلری
 شی لر ی علم و معرفت در؛ تقلید کبی علم و معرفت نی باطیرن باشقه
 هیچ بر شی یوق؛ عوام نی طونار و ایستاد یکی ظلم نی یورتو ایچون
 ایک بر نجی وسیله اجتهاد و حریت فکر نی بیتو در. شونک ایچونده
 ظالم لر: «زمان اجتهاد منقرض» دیگران فتوی نی اوز زمانلر نده غی
 علمان یاقور قوتوب، یاصانوب آل مشلر در.

بو کون اشبو تقلید بلاسی شول قدر عمومی لاشمش و شول
 قدر ظامور جایمش در که، اگر بر آدم قرآن ایله سنته فایتو غه
 دعوت قیلدی، آندن نفر تلانلر، قاچالر و دورلی کفر لر ایله رمی
 قیلار. حال بو که الله تعالی حضرتلری «أَمْ تَقُولُونَ إِنَّ اِبْرَاهِيْمَ وَاِسْمَاعِيْلَ

وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوْبَ وَاَلِاسْبَاطَ كَانُوْا هُوْدًا اَوْ نَصَارَى» دیوب آ کلاتمش
 در که، انبیای کر امنک هیچ بر ی تقلید بو یوندر غینه کر مامش لر بلکه
 بالکتر دلیلدن آ کلاشلغان حق غه اتباع ایلمش لر در. تقالید، اتباع
 و بر کشی دن ایشکان یا خود بر کتابده کورگان شیلر نی فوتوغراف
 قیلندن سویلاب طور مقلق همه سی انبیاء علیهم السلام صو کنده حادث
 بولمش بدعتلر در. مونه افندمز صلی الله علیه و سلم شول بدعتلر نی

بیتروب ادله و براهین که فایتارو ایچون بعث فیلمش و «اذتبراً الذین اتبعوا من الذین اتبعوا» دیوب دلیلرز تابعاری ذم و تقبیح ایلمش در. الله تعالی حضر تتری «وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ إِنَّمَا يَأْمُرُكُم بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاءِ وَإِن تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ» دیهرک دلیل سز و عام سز سویلیان آدماری یعنی مقلداری شیطان تابعاری دیه ذم قیلاطوروب متأخرین ننگ قرآن وحدیث دن اعراض قیلوراری و بر مذهب که کردیلریمی قارشیلرینده طاغ کبی دلیلرکتورلسه ده فکرلرینده همان ثباتلری بک زیاده تعجب اولنه حق بر حالدر. بونلر کمال حماقتلرندن تقلید ایله دین صافلا یمز دیوب ظن قیلا لر. حال بوکه اگر تقلید ایله و الله ایله قول آره سنده واسطه یاصاب آیت وحدیثلر دن اعراض و عبادگ قیلرینی اولار رحم الراحمین دن صوو و تو ایله محافظه دین حاصل بولسه ایدی الله تعالی حضر تتری «وَإِذَا قِيلَ لَهُم اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلِ اتَّبِعْنَا آلِهَآؤُنَا» دیوب تقلید ننگ بطلانینی و مذهب تقلید ننگ فسادینی سویلاماز و بونندن صوگ (اولوکان آباوهم لایعقلون شیئا ولا یهتدون) دیهرک خطاب آکلماغان و دلیلره قاراماغان آدملری حیوان منزلینه ایندرماز ایدی. اگر مقلدلرگ آکلای طورغان قیلراری بولسه مونه بو آیت بر اوزیده تقلید دن و ایسکی عادتلرینی مقدس صاناودن نفرتلاندیروده و کتاب الله ایله سنت رسول دن اعراض ننگ حرام لغنده کافی در.

بو آیت آکلانادر که بونلرگ تقلید ایلدکلری ذاتلری حلقغه وصول ایچون هیچ بر دلیل ده نظر قیلما دقلرندن همه سی خطاده درلر. حلققنی معرفت ایچون دلیل ده نظر قیلا تورغان آدم بر وقت خطاغه توشسه ده ایکنچی. وقت دخی تفکر ای دیوب صواب غه

Halkı aydınlatmak
İsin Fikri
Yorumları
Kıymetli
Yapımları
Sorumları
(Dinimize)
Yorumları
Doğru
Kullanılmalı.

İmam
Gazali

tefrik
almasın?

قایتووی بک احتمال قریب در. شونگ ایچون عقلی آدم هیچ برسی یالغان عذرلر کورسته رک الله ایندرگان شیلرینی طاشلاب باشقه برکشیکه عقلی نه قدر کامل بولسه ده تقلید و صوقور اتباعنی جائز کورماز و بک آحق بیلور که آدم نه قدر عقلی ونه قدر حسب السیره بولسه ده بر وقت فکرینده خطا قیلما یونجه قالماز. شونگ ایچون قائل که روحسز تقلید قیلورغه دگل بلکه دلیل که قاراب قول که اتباع قیلورغه تیوشلی در.

«انظر الی ما قال ولا تنظر الی من قال» شونگ ایچونده الله تعالی کلام کریمنده «فبشر عباد الذین یستمعون القول فیتبعون احسنه اولئک الذین هدهم الله واولئک هم اولوا الالباب» دیمش در. شونگ ایچونده امام عزالی تقلید دن چعوب هر بر مذهب دن دلیلینه قاراب سوز آلونی مقلدلرگ تلیفیک دیولرینه رغما «منقذ من الضلال» اسملی کتابنده تقلید تو بانچیلکندن استبصار در وه سینه بینو وینی بک شادلانوب تشکر قیلوب یازمش در. درست بک معلوم مقلدلر تلیفیکنی حرام دیلر. لکن آنک حرمتینه نینداین دلیل وار؟ اگر برکشی دعوا قیلا حق ایسه رحیم ایتسون! بزه کورساتوب قاراسون. بونلرگ هیچ بر دلیلاری یوق، فقط بونلر الله تعالی ننگ «ومنهم امیون لایعلمون الکتاب الا امانی وان هم الایظنون» دیدیککی کبی آدملر در. علمای اهل کتاب ده کتابلرینی اوزگار تدیلر دورلی تاویلار ایله احکام الهیه دن چقدیلر. اوز خیاللرینه وجود و بیروب شونی کتابلاری قارشوسنده اعتبار قیلدیلر. هدایت وقتنده غی سلفلری ایله ماقطاندیلر و شونی اوز سعادتلرینه کافی دیوب حساب ایلدیلر. شول سببدن آنلرک دینلری اساسندن چقدی بوز ولوب بتدی. بز مونه بو خبر لرینی اوقیمز، آنلری مسقل ای توب کولامز، بیک عجب لانا مز؛ اما اوز ننگ آنلره تما ایا ر دیکمزینی

وافندمز علیه السلام نك: « لتتبعن سنن من قبلکم شبرا بشبر وذراعا بذراع ، ديگان سوزينه مصداق بولو ووزني برده سيزمای مز ؛ بو آيتلرگ بطلان تقليدگه دلاتلاريني و صدر اول نك شوگا ، اجما عسني و اول وقت جاهل ، عالم دن اعتقادني فقط برهان ايله احكامني فقطر و ايت ايله آلورلاريني و بينه سز برهان سز ديلسه نچك هيچ بر تقليد ايتما دكلريني اصلا عقمزه كتورماي مز . درست شريعت : عاقل مهتدي گه تبعيت دن منع ايتماي در ؛ لکن متبوع نك دليليني بيلمايونچه طور و ب آنك عاقل مهتدي ايكانلگيني قايدن بيلورگه كيراك ؟ شونك ايجونده الله تعالي حضرتاري بوغارغي آيتلر ده آناو بابالارينه دليل سز اتباع ايدن آدم لرني ذم و تقييح صو كنده : « و مثل الذين كفروا كمثل الذي ينعق بما لا يسمع الادعاء و نداء صم بكم عني فهم لا يعقلون »

Tanrı delilidir. atav babalarım uyandır.

ديوبو تمثيل ني كتور مش در .

يعني بو مقلدلرگ حالي قوی ايله كتوچی حالي كبی در . كتوچی بر لفظ و بر صدا و بر سه قویلرگلدیکی و دیگر بر صدا ايله كتدیکی و بو صدالردن هیچ برشی آ کلامدقلری و اقبال هم ادبار سبیلرینی اصلا بیلما دکلری کبی ، دلیل سز بر اعتقادنی تسلیم و تعلیم سز بر قه نی قبول قیلان آدملر ده اقبال هم ادباردن برشی ده آ کلاما زلر . بو آیت بك آچق کورساتادر که عقل سز تقليد کافر لر ایشی در ؛ دینی دلیل ايله بیلیمان بلکه مجرد تسلیم ايله تلقی ایدن آدم بو آیت بو یونجه مؤمن دگل در ؛ ایمان دن مقصد حیوان باغلاغان کبی آدم نی بر باغانا ، بر مذهب گه باغلاب قویو دگل بلکه عقول بشریه نی علم و معرفت در جه لرندن یوغاری مینگر و در . بس مونه بو آدم خیر نی ، خیر دیوب بیلوب قیلور و شر نی شر دیوب سو عاقبتینی بیلوب ترك ایدر .

Akletme den teklif etmek kafirler işidir.

بس بو وقتده بزگه ملل متمدن نی اسلامه دعوت قیلمقده ممکن اولور . اگر بزبو کون ملل متمدن گه : « مونه بز م شریعت مزش اشودر : مجتهدلر طرفندن توزولوب بیتمش در ، قرآن ايله حدیث نی آ کلاما

وقت اوزغانلقدن ، سز بونلری آ کلاما سز ! شونک ايجون سز قرآن ايله حدیث که معارض بولسه ده قهها سوزینی آلاچق و زمانلرک مصالحینه موافق بی دگل بی برده قارامیوب شونک ايله عمل قیلاجق سکز ! مونه سزگ مسلمانلرگ شوشنده و ضلالتکز بونک خلافتده در « دیوب ایتسه ک بونلرگ اسلامه مجتهدلری تو شارمی ؟ بونلر اوز عقل و فکر لرینی اوتوروب ایسکی قهها سوزینه باش اویارگه و اوزلرینی احق و سفیه دیورگه راضی بولورلری ؟ بونلر نی قهستانی لر ، و کولجیه لر گه نچک اوشاندرمق کیراک ؟ یوق بونلر ، ایسکی قهها سوزی بلن دگل بلکه طریق معقول ايله یور و یه چکلر در . اگر دینم زنی اهل تقلید ظن قیلدیغی کبی ، بولای طار بر (رام) ايجنده کورساتسه ک اول وقت قایامتدن ملل اجنبیه نی اوزمز ، اسلامه یاقنلاشدیر و ؛ بالعکس اوز آره مز دن معرفتلی آدم لر مز نی ده « الله کورساتماسون » اسلام دن بیز دره چکر و اوز آیاغمه اوزمز بالطه اوره چغز . بس بونلری دائره اسلامه جمع ، و شوکت ملیه مز نی قوتلاو ايجون ، بزه لازم اولان شی ، اسلام نی تفتیش ایدوب اصلنده کی ساده لکینه قایتارمق و هر کیم گه اوز عقلنچه آ کلامیه رخصت و یرمک در . مونه بو وقتده اهل اسلام الله تعالی نك : « الذين اتينا هم الكتاب يتلونه

« لازم olan şeyi islami teftiş edip ahladaki sadeliğine kaytararak ve her kimki özlüküne anlamayana rüşvet vermekdir. »

حق تلاوته اولئك يؤمنون به » دیوب مدح ایلدیکی کبی ظاهر گه قاتما زلر ، تقالید گه یاشما زلر ، امانی و ظنون ايله کفایه لنما زلر ، اسرار قرآن نی آ کلاما زلر ، فائده تکلیف و حکمت تشریحی بیلدر لر ، ایسکی فکر لر نی تقدیس قیلما زلر . بس بونلرگ ایمانلری قوتلایوب دنیا و آخرت مسعود بولور لر ، بونلر الله تعالی نك « و من یكفر به فاولئك

هم الخاسرون » دیوب ذم قیلدیغی کبی دینلرینی آ کلاما یونجه دورلی تقالید و مخترعات ايله ایزماسلر و انواع بدعت و عادتلر توناشدیروب بوزماسلر اوزلری تفکر ایدر لر لکن باشقه لر نی اوز فکر لرینه

دعوت ایدوب حریت فکرگه خلاف تو شمارلر. بلکه هر کیم کتاب الله سنت رسول گه رجوع قصدنده بولنور، ایسکی اماملرک سوزنی اساس طوطولوب قرآن ایله حدیث تورلی تأویلر ایله آنلره تطبیق قیلنماز، بلکه آنلرک سوزی کتاب ایله سنت گه موافق بولسه قبول یوقسه رداولنور واصحاب ایله تابعین هم ائمه مجتهدیننگ «مسائل خلافیه واجتهادیه ده هر کیم گه حریت در» دیگان سوزلری بلنده عمل بولور. درست بو وقتده احتمال، مذاهب و اختلافات کوبایور، لکن عصر اول مجتهدلری کبی تعصب سز بولغان وقتده نزاع و تقاطع غه اصلاً مؤدی بولماز، بس بر آدم اهل فهم دن بولدیمی مسائل اجتهادیه ده اوز فکری ایله عمل قیلور، قرآن و سنت گه دعوت ایدن آدم لردن نفر تانوب قاچماز و آنی فسق و کفر ایله سوکماز فقط ممکن قدر هر برشی نی آکلار غه اجتهاد واستفراغ وسع ایدر و ادله شرعیه دن احکام شرعیه نی ظن ایچون قدرینی صرف قیلور. ایسکی لری تعظیم و صوت قی لری تسفیه ده علو ایلماز. علم تفسیر و علم حدیث ده قداماً ابرشکان درجه گه ایرشو ممکن دگل دیماز و بیلور که بعضیلر مجتهد بولو ایچون علم تفسیر و علم حدیث ده هم بونلر توقف ایدن علوم عربیه ده یدطولا صاحبی بولنمق لقی هم عادات ناس دن خبردار اولنمق لقی شرط دیسه لرده، مختار شاطبی نگ موافقات ده دیدیکی کبی علوم عربیه نی متنا واسلوبا آکلاب مقاصد شریعتی علم کافی در. شونک ایچوننده مجتهدنگ بر حدیثنگ صحیح و ضعیف بولمق لغی کبی مبدأ اجتهاد اولان فلر ده بیله غیر مجتهد گه اتباعی نی درست کور مشلر در. حتی امام ابوحنیفه بیله بالاتفاق مجتهد بولا طور وب آنک زماننده خصوصاً عراق ده روایت حدیث کوب اولماغانلقدن احادیث دن بك آزینی غینه علم گه موفق اولمش در. الله تعالی نگ مخلوقات ده اولان سنتی کون بکون ترقی ده و شونک ایچوننده دینلرک آخری اولان اسلام اکمل ادیان بولغانلقدن بو زمانده قداماً درجه سنده بلکه آنلردن عالم کشیلرنگ وجودی بك

ممکن واللہ تعالیٰ نگ قدر تینه و سنتینه بك موافق در. شونک ایچون افندمز علیه السلام «من احدث فی امرنا هذا ماليس منه فهورد» دیوب دین بانبده الله ایله رسولندن باشقه غه انابت یوقلانی آکلادیفی کبی ائمه اربعه اوزلرینه تقلیددن نهی ایلمش لردر. ابوحنیفه ایله اصحابی «لا یحل لاحد ان یفتن بقولنا مالم یعلم من این قلنا» دیدکلری کبی ایکنچی بر اورنده ابوحنیفه دخی «اگر بنم سوزم کتاب و سنت که مخالف ایسه سز آنی ترک ایدیکز!» دیوب تصریح ایلمش در. مالک بن انس ایتکان «بن آدم اولدیغمدن صوابم ده یا گنشمده بولنور، شونک ایچون سز بنم رأیم ده تفکر ایدیکز! اگر کتاب ایله سنته موافق ایسه طوطار سز یوقسه ترک ایدرسز» دیوب دخی بر مرتبه امام مالک حرم نبوی ده حدیث سویلادیکی وقتنده روضه مظهر ده اشارت قیلوب «فقط بوقر صاحبی نگ سوزی ردقیلنماز. باشقه لرک همه سی نگ سوزی ردقیلنه بیلور» دیمش در. امام شافعی هم «حضرت رسول دن باشقه هیچ کیم گه دلیل سز اتباع درست دگل دیدیکی کبی، امام احمد ده «دینک ده هیچ کم گه تقلید قیلمه! رسولز ایله اصحابندن روایت قیلنغان شیلر نی گنه طوت!» دیمش و دخی بر اورنده «بکاده، مالک گه ده، شافعی گه ده اوزاعی گه ده هم ثوری گه ده تقلید ایتمه کز، بلکه آنلر آغان یردن (دلیل دن) الیکز!» دیوب تصریح ایلمش در. مونه ائمه اربعه اوزلرینه تقلیدنگ عدم جوازینه اتفاق ایلمش لردر. بونلر اجتهاد قیلور لر و رأیمز شوشی دیوب بیان ایدر لر و لکن هیچ کم گه بونی اخذ لازم دیوب ایتمازلر ایدی. ایستگان کشی آلور ایستگان کشی یوق هر کیم اختیار لی ایدی. ابوحنیفه «بو، بنم رأیم در اگر بز ادم بوندن خیر نی کتورور ایسه بن آنی قبول قیلاچقمن» دیدیکی کبی امام مالک ده، هارون الرشید آدم لرنی «الموطأ» ایله عمل گه کوچلاو طوغروسنده استشاره ایلدیکنده «اصحاب رسول مملکتلر ده طارال دیلر، هر بر قوم عندنده باشقه لر ایستمگان حدیثلر وار» دیهرک آندن منع ایلدی. امام شافعی ده «اگر بر آدم گه سنت

رسول ظاهر بولسه اول سنتنی هیچ کیم ننگ سوزی ایله قویو درست دگل» دیهرک حدیث مقابلنده اوز سوزینی ترک ایله توصیه، و اوز شا کردلرینی اوزینه تقلیددن نهی قیلور ایدی. هم امام احمدده اوزینک فتوی لرینی یازو و تدوین قیلوغه انکار ایتار ایدی بونلر اوزلرینک بعض احکامده خطا قیلاچقلرینی بک آچیق بیلورلر و بک صریح اقرار قیلورلر ایدی، بونلر هیچ بر وقت اوز فتوی لرینی «مونه بو حکم، قطعاً الله ایله رسولینک حکمی در» دیوب ایتمازلر ایدی. اگر ابوحنیفه ننگ حکمی معین حکم الله بولنسه ایدی آکا شافعی ده، محمدده، ابو یوسف ده هم باشقه لرده هیچ برسی مخالفت قیلمازلر ایدی. اگر متأخرین ظن قیلدیغی کبی استاذنی تعظیم دیمک آنک هر بر سوزینی و هر بر فعلینی دلیل سز حتی دلیل که خلاف بولنسه بیله تقلیددن عبارت بولسه ایدی، ایک ایلک صوفور تقلید ایدنلر محمد ایله ابو یوسف بولورلر ایدی. سز مقلدلر! استاذگرنی تعظیم ده علو ایدرک «صالح اول خطا قیلماز» دی سزده ایک جاهل بر احمق غه صوفور تقلید قیلا سز و انبیا دن باشقه هیچ بر صالح ننگ خطا دن معصوم دگل لکینی خاطرگزدن چیغاره سز و قبله نی کوزی کورگان و قنده ده کوزینه اوشانما یوب یولدیز ایله استدلال قیلغان آدم کبی قیلا ناسز. بصیره کوزیکز ایله براهین شرعی نی کوره طوروب آندن اعراض و قول فقهاغه تقلید ایدسه سز! حال بو که قول فقہانی کورنده شول کوزیکز ننگ عینی ایدی، سز اوشانا طورغان کلام کتابلرینک هر برسنده عقلنی اسباب علم دن صانای طوروب سز براهین شرعی نی آکلاو طوغری سنده عقل ننگ، سبب علم بولو وینه انکار قیلا سز! واشبو سبیدن اوزگزر دعوا قیلدیغکز بو کتابلره و بو خطا سز آدلره تقلیددن چغه سز، سز اوزیکز بواملره تقلید لازم دی سز؛ حال بو که بونلرک اسلاف صالحین ننگ هیچ کیمه تقلید هم درست دگل دیوب اتفاق و اجماع لرینه قارشو کیده سز! اوزیکز اشدورت مذهب دن، چغو درست دگل دی سز اوزیکز ایسه آلدن صوگ قرن خامس آخربنه قدر اجتهادوار ایدی

دیوب ایتوب طور سغز اختی قرن خامس سوکنده بیله بک کوب علمانک اجتهادلری بدیهه در جه سنده ثابت بولغان شیلردندر: تفتازانی حاشیه عضدی ده دیمش در که، کلام قوم دن فقیه، مجتهد اولمایو نچه و مجتهد، فقیه اولمایو نچه متصور دگل لک آکلا شیلادر مفتی، فقیه اولمقی لازم ایدی بس مجتهد اولمقی لغی ده لازم اولور غه کبراک. حتی شافعیه قاضی ده ده مجتهد بولونی شرط ایلمش لدر، حنفیه ده اهل اجتهاد دن بولمغان قاضی نی اهل اجتهاد دن بولغان مفتی قول آستونده بولسه غینه نصب جائز دیمش لدر، هدایه قاضی ننگ اهل اجتهاد دن بولمقی لغینی شرط قیلغان. شرح هدایه، مختصر الو قایه هم ماتی الابحر اجتهادنی فقط شرط اولویت دیسه لرده فتح القدیر: «غیر مجتهد که تقلید قضا شافعی، مالک، احمد هم بزم علمامزدن محمد عندنده درست دگل در» دیوب تصریح ایلمش در. و مجمع الانهر فتح دن: «استقر رأی الاصولیین علی ان المفتی هو المجتهد» دیگران سوزنی نقل قیلمش در. دیمک که غیر مجتهد قاضی نی نصب ننگ جوازنده اختلاف بولسه ده غیر مجتهد، مفتی نی نصب بالاتفاق جائز دگل در. بس مادامکه مفتیلر و قاضیلر نی نصب زمانی هیچ بر وقت منقرض دگل ایدی. بنا علیه زمان اجتهادده هیچ بر وقت منقرض بولماسقه کبراک. شونک ایچونده فتح القدیر «فقہنی عالم وصاحب الکتاب والحدیث، هم قریحه سی صحیح و عادات ناسنی عارف بولغان آدم ننگ اجتهادی واجب هیچ کیم که تقلیدی درست دگل» دیوب قطع ایلمش در.

سز مقلدلر! «ائمه اربعه، بک ایسکی و اوز لرینه تابعلر، بک کوب بس آنلرک سوز لرینه اعتماد لازم» دیوب کثرت و قدم ایله دلیل ایستای سز! حال بو که اگر صوابک کثرت و قدم ایله اولسه ایدی، نصرانیت و آندن زیاده و ثنیت صواب بولور غه کبراک ایدی احتمال سز ایتور سز «طیب طبایع مفرداتنی تجر به ایله مکلف بولما دیغی کبی بزده احکام جزئییه ده اجتهاد ایله مکلف دگل مز» دیوب لکن؛ طیب تمام آکلا شلغان و اتفاق اطبا حاصل بولغان شیلر نی گینه. یا گادن تجر به ایله مکلف دگل؛ اما تمام آکلا شیلوب جیتمگان شیلر نی حق لاق غه وصول ایچون تکرار تجر به